

Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan neuvottelukunta

Perustutkintokoulutusta koskeva kannanotto 26.1.2018

Ensimmäisessä kokouksessaan 30.1.2017 Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan neuvottelukunta päätti työnsä alkuvaiheessa kiinnittää päähuomionsa tiedekunnan perus- ja jatkokoulutukseen. Kokouksessaan 22.8.2017 neuvottelukunta kuuli tiedekunnan dekaania Jussi Tapania ja perustutkintokoulutuksesta vastaavaa varadekaania Janne Salmista sekä Oikeustieteen ylioppilaiden yhdistys Lex ry:n edustajaa Jarno Piltosta erityisesti peruskoulutuksen nykytilasta ja haasteista. Neuvottelukunnalla oli käytössään tiedekunnan toimesta laadittu ja 15.8.2017 päivätty perustutkintojen tavoitteita, sisältöä ja rakennetta koskeva muistio sekä tiedekunnan nykytilaa ja kehittämistä koskeva muu aineisto.

Neuvottelukunta, jonka jäsenet edustavat oikeus- ja yhteiskuntaelämän eri aloja,¹ toimii tiedekunnan neuvoa-antavana elimenä sekä tiedekunnan ja työelämän sidosryhmänä. Vaikka sen tehtävänä ei ole tiedekunnan tutkimus- tai opetustilanteen yksityiskohtainen arviointi, neuvottelukunta katsoo, että sillä on esitetyn aineiston, tiedekunnan ja opiskelijoiden ainejärjestön kanssa käytyjen keskustelujen sekä jäsenten omien kokemusten pohjalta edellytyksiä esittää joitakin näkemyksiä tiedekunnan tarjoaman koulutuksen nykytilasta ja kehittämisestä, erityisesti yhteiskunnan ja työelämän tarpeita ajatellen. Tämä neuvottelukunnan hyväksymä ensimmäinen kannanotto keskittyy perustutkintojen tavoitteita, sisältöä ja rakennetta koskeviin kysymyksiin.

Neuvottelukunta toteaa, että yhteiskunnallinen muutosprosessi asettaa oikeustieteelliselle koulutukselle yhä suurempia haasteita. Tässä yhteydessä voidaan viitata muun muassa oikeuden eurooppalaistumiseen ja kansainvälistymiseen, teknologian nopeaan kehitykseen sekä yhteiskunnan rakenteellisiin muutoksiin, joilla on vaikutusta esimerkiksi julkisen ja yksityisen väliseen rajanvetoon tai työn käsitteeseen. Oikeustieteellisessä peruskoulutuksessa näihin muutosprosesseihin on kiinnitettävä riittävästi huomiota samalla kun turvataan valmistuvien juristien yleisvalmiudet oikeuselämän eri tehtävien hoitamiseen, perinteisiä oikeudellisia tehtäviä unohtamatta.

Neuvottelukunnan käsityksen mukaan tiedekunta on hyvin tiedostanut nämä haasteet pyrkien yhdistämään oikeustieteellisen tutkimuksen tarjoamat valmiudet ja käytännön työelämän vaatimukset sekä ottamaan myös perustutkintotasolla huomioon yhteiskunnallisten muutosprosessien vaikutukset oikeuden nykytilaan ja tulevaisuuteen. Neuvottelukunta pitää hyvänä ratkaisuna, että tiedekunnalla on perustutkintokoulutuksen suunnittelusta ja kehittämisestä vastaava varadekaani ja että tiedekunta tiedostaa tarpeen

¹ Neuvottelukunnan kokoonpano liitteenä.

koulutuksen jatkuvaan uudistamiseen. Sekä oikeusnotaarin että oikeustieteen maisterin tutkinnon osaamistavoitteita onkin äskettäin uudistettu. Neuvottelukunta pitää uudistettuja osaamistavoitteita yleisesti ottaen kannatettavina. Koulutusta kehitettäessä tulee turvata opiskelijoiden valmistuminen kohtuullisessa ajassa sekä hyvä läpivirtaus, joka on tällä hetkellä pitkällä aikavälillä lähes 100 %.

Oikeusnotaarin tutkinnossa pyritään antamaan kattavat tiedot oikeuden eri aloista. Tämä on neuvottelukunnan mielestä välttämätöntä, sillä valmistuneilla juristeilla tulee edelleen olla hyvä yleiskuva oikeuden koko kentästä. Kannatettavaa on myös se, että oikeusnotaarin tutkinnon sekä oikeustieteen maisterin tutkinnon erikoistumisjaksoja tarjotaan monelta aihealueelta ja että näin ollen laaja-alaisuus turvataan myös valinnaisuuden keskellä. Ottaen huomioon, että juristien tulevien työtehtävien ennakointi opiskeluvaiheessa on lähes mahdotonta, tavoitteena ei tule olla kapea-alainen erikoistuminen vaan, kuten jo oikeusnotaarin tutkinnon osaamistavoitteissa todetaan, yleisvalmiuksien kehittäminen. Opiskelijoiden tulisi saada valmiudet muun muassa tiedon hankkimiseen, jäsentämiseen, tuottamiseen ja kriittiseen arvioimiseen, oikeudellisten ongelmien tiedostamiseen, analysointiin ja ratkaisemiseen sekä suullisen ja kirjallisen esitystaidon ja argumentaation kehittämiseen.

Oikeuden lisääntyvästä moniulotteisuudesta johtuen on myös hyvä, että tutkinnon suorittaneilta opiskelijoilta edellytetään yleisten oppien ja periaatteiden hallitsemista sekä eri alojen välisten yhteyksien hahmottamista. Perinteiset oikeudenalat voivat olla hyödyllisiä apuvälineitä, mutta niiden välisiä rajoja ja eroja ei oikeusjärjestyksen ja -järjestelmän yhä dynaamisemmasta luonteesta johtuen tulisi opetuksessa korostaa. Sen sijaan esimerkiksi digitalisaation ja tekoälyn mahdolliset vaikutukset oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa tulee enenevässä määrin huomioida.

Neuvottelukunta katsoo, että teorian ja käytännön välillä ei tule olla ristiriitaa vaan ne on nähtävä kiinteässä vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Siten on kannatettava tiedekunnan pyrkimystä sisällyttää tutkintoon runsaasti käytäntöä hyödyntäviä elementtejä ja käytännön lakimiestoimintaan valmentavia osuuksia. Alumnien, mukaan lukien neuvottelukunnan jäsenet, osuutta opetuksen antamisessa voisi entisestään lisätä. Opiskelijoiden opiskelunaikainen rajoitettu osallistuminen työelämään voi tukea paitsi heidän valmentautumistaan tuleviin työtehtäviin myös tiedekunnan määrittelemien osaamistavoitteiden saavuttamista, edellyttäen kuitenkin että työnteko ei muodostu pitkäaikaiseksi eikä estä opiskelijoiden riittävää osallistumista opetukseen. Neuvottelukunnan mielestä tiedekunta voisi harkita tätä asiaa koskevien ohjeiden tai suuntaviivojen laatimista.

Oikeuden eurooppalaistuminen ja kansainvälistyminen asettavat perustutkintokoulutukselle huomattavia haasteita ottaen huomioon, että samanaikaisesti on turvattava juristien kotimaisen oikeusjärjestyksen hyvä hallinta. Tiedekunnan oikeusnotaarin tutkinnolle

asettamien osaamistavoitteiden mukaan tutkinnon suoritettuaan opiskelijan tulee tuntee kansallisen, eurooppalaisen ja kansainvälisen oikeuden perusteet ja keskinäiset suhteet sekä kyetä toimimaan myös kansainvälisessä ympäristössä. Oikeustieteen maisterin tutkinnon osaamistavoitteiden mukaan opiskelijan tulee saada valmiudet toimia myös vaativissa kansainvälisissä ja monitieteisissä asiantuntijayhteisöissä. Neuvottelukunta yhtyy näihin tavoitteisiin kiinnittäen huomiota erityisesti eurooppalaisen ja kansallisen oikeuden kiinteään vuorovaikutukseen sekä siihen, että EU-oikeuden tulee sitä koskevien erityisjaksojen lisäksi olla niin sanotun läpäisyperiaatteen mukaisesti läsnä kaikkia eri oikeudenaloja koskevissa opintojaksoissa.

Hyvän ammattietiikan vaatimukset ja uuden teknologian sille asettamat haasteet ovat nousseet yhä keskeisempään asemaan. Oikeusnotaarin tutkinnon osaamistavoitteissa todetaan, että opiskelijan tulee oppia toimimaan hyvän ammattietiikan edellyttämällä tavalla. Neuvottelukunnan mielestä tiedekunta voisi harkita tämän tavoitteen korostamista entisestään, myös aineellista oikeutta koskevissa opintojaksoissa, sekä tavoitteen nimenomaista sisällyttämistä oikeustieteen maisterin osaamistavoitteisiin. Uusien informaatiojärjestelmien ja tekoälyn ammattietiikalle asettamat haasteet tulisi tässä yhteydessä tiedostaa.

Turun yliopiston oikeustieteellisessä tiedekunnassa on jo 1960-luvulta lähtien annettu muihin oikeustieteellisiin tiedekuntiin verrattuna enemmän tilaa opintojen aikaiseen kielten opiskeluun. Tätä suuntausta on syytä ylläpitää. Viime vuosikymmeninä lakimieskoulutuksessa on alettu kiinnittää yhä enemmän huomiota myös viestintään sekä suulliseen ja kirjalliseen argumentointiin. Nykyisin perustutkintoihin kuuluu kieli- ja viestintäopintoja yhteensä 30 opintopistettä. Määrää voidaan pitää riittävänä ottaen huomioon, että opiskelijat voivat sisällyttää oikeusnotaarin tutkintoon niin sanottuja muita opintoja yhteensä 20 opintopistettä. Lisäksi oikeustieteen maisterin tutkintoon tällaisia opintoja voi kuulua yhteensä 30 opintopistettä, mukaan lukien opinnot ulkomailla. Neuvottelukunnan mielestä suomalaisen lakimieskunnan valmiuksissa kommunikointiin, suulliseen ja kirjalliseen argumentointiin sekä kansainväliseen vuorovaikutukseen on edelleen parantamisen varaa. Kielitaito, asioiden suullinen ja kirjallinen esittäminen ja oikeudellinen argumentointi ovat yhteydessä toisiinsa. Eurooppalainen opiskelijavaihto ja muu kansainvälinen yhteistyö ovat myös tärkeitä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Neuvottelukunta toivoo tiedekunnan kiinnittävän näihin seikkoihin yhä enemmän huomiota. Åbo Akademin oikeustieteen laitoksen kanssa yhteistyössä perustetun Turku Law Schoolin (TLS) vahvistaminen sekä tiiviimpi yhteistyö Åbo Akademin oikeustieteen laitoksen kanssa tukisivat edellä mainittujen päämäärien saavuttamista.

Opetuksen sisältö ja opetusmenetelmät ovat vuorovaikutussuhteessa toisiinsa. Neuvottelukunta panee tyytyväisenä merkille, että tiedekunta on pyrkinyt panostamaan vuorovaikutteisten harjoitustehtävien, ryhmätöiden ja muiden opetusmenetelmien

käyttöön, yliopistopedagogiikkaan ja opetustaitojen arvioimiseen opettajia rekrytoitaessa. Tätä trendiä on syytä pitää yllä ja vahvistaa. Opiskelijoiden aktiivinen osallistaminen opetustapahtumiin palvelee myös edellä mainittujen osaamistavoitteiden saavuttamista. Opetuksen arviointi on tärkeä osa opetusmenetelmien kehittämistä. Neuvottelukunnan mielestä on hyvä, että opiskelijat osallistuvat opetuksen arviointiin. Kaikkien opintojaksojen tulisi olla tällä tavalla arvioitavissa. Opettajien ja opiskelijoiden yhteisten opetusmenetelmien arviointi- ja kehittämisseminaarien järjestäminen edistää näitä päämääriä.

Neuvottelukunta on hyvin tietoinen siitä, että kaikkien edellä mainittujen vaatimusten täyttäminen on haasteellista käytettävissä olevat opintoviikot, opetushenkilökunnan määrä ja tiedekunnan muut resurssit huomioon ottaen. On kuitenkin syytä korostaa, että tavoitteiden saavuttaminen ei välttämättä edellytä erillisten opintojaksojen järjestämistä vaan ne voidaan toisinaan parhaiten toteuttaa osana jokapäiväistä opetusta, myös aineellisen oikeuden piirissä. Tiedekunnan osaamistavoitteet on nähtävä kokonaisuutena, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Tiedekunnan kansainvälisesti katsoen pieni ja siten hallittava koko, edellä mainittujen osaamistavoitteiden asettaminen, opetus- ja tutkimushenkilökunnan pätevyys sekä motivoitunut ja aktiivinen opiskelijakunta antavat erinomaiset edellytykset kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jolla tiedekunta voi saavuttaa kouluttajana eurooppalaisen huipputason.

Liite 1

Neuvottelukunnan jäsenet

lakiasiainjohtaja Ulla Bono, Realia Group Oyj ja Senilex ry
poliisipäällikkö Tapio Huttunen, Lounais-Suomen poliisilaitos
lakiasiainjohtaja Mikko Korttila, Alma-Media Oyj ja Senilex ry
oikeusneuvos Kari Kuusiniemi, korkein hallinto-oikeus
presidentti Kenneth Nygård, Turun hovioikeus
professori Elina Pirjatanniemi, Åbo Akademi
oikeusneuvos Tuula Pynnä, korkein oikeus
tuomari Allan Rosas, Euroopan unionin tuomioistuin (puheenjohtaja)
asianajaja Jarkko Ruohola, Suomen Asianajajaliitto
valtiosyyttäjä Ritva Sahavirta, valtakunnansyyttäjänvirasto
eduskunnan apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin, eduskunta
toiminnanjohtaja Mikko Salo, Luonnon-, ympäristö- ja metsätieteilijöiden liitto Loimu
valtakunnanvouti Juhani Toukola, valtakunnanvoudinvirasto